

УДК 371.31

Управління інноваціями щодо забезпечення адаптації особистості до соціуму вищої школи

Ірина Клімова,

доцент,

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Для сучасної професійної школи підсумком навчання є наявність набору компетенцій, сформульованих в державних освітніх стандартах вищої освіти. Досягнення необхідного рівня професійної підготовки можливе, якщо освітня організація створює умови фундаментального і, разом з тим, професіонально-орієнтованого навчання. Для того, щоб продемонструвати результати навчання, необхідно розробити інструментарій і описати процедури оцінювання.

У сучасних умовах модернізації освіти найважливішим є активізація пізнавальної діяльності учнів і студентів. Це потребує пошуку таких методів і форм навчання, які формують інтелектуальні якості особистості.

Реалії глобальної взаємозалежності та культурної різноманітності нашої планети в ХХІ столітті визначають потребу в освіті та вихованні покоління, здатного успішно самовизначитися в світових умовах, що швидко змінюються. Пріоритетним в глобально-орієнтованій технології навчання є впровадження переходу від традиційного навчання до сучасної концепції освітнього процесу шляхом введення інтегрованих курсів.

Існує декілька моделей інтеграції.

Можлива інтеграція, за якої наступна тема витікає з попередньої. Ціль такої послідовності вивчення поняття — зберегти логіку предметної освіти, не роз-

поділяючи штучно зміст освіти на окремі галузі знань. Побудовані таким чином інтегровані курси відрізняються високим ступенем співробітництва викладача і студента, вчителя і учня.

Досвід викладання предмета математики як базової дисципліни технічного університету, показав, що доцільно переглянути навчальні програми та календарні плани з цього предмета, тобто скоротити час вивчення дисципліни без погіршення якості засвоєння навчання.

На конкретному прикладі порівняння курсу алгебри для 10 — 11 класів та курсу вищої математики технічного університету теми: «Вектори та дії над ними» (включно скалярного добутку), «Похідна та її застосування» (включно дослідження функції та побудови графіка за допомогою першої похідної), «Первісна та її застосування» в середньому вивчається 28 годин у школі та 28 годин на першому курсі технічного ВНЗ. Якщо повторення засвоєного у шкільній програмі матеріалу перекласти на СРС (самостійну роботу студентів), то можна скоротити час на вивчення цих розділів у ВНЗ майже вдвічі (тобто до 14 годин). СРС може бути успішною тільки при органічному поєднанні освіти і самоосвіти студентів. Усвідомлюючи, що обробка лекційного матеріалу є найскладнішою частиною СРС, необхідно мати тексти лекцій як у друкованому вигляді, так і на сайті

кафедри. Крім теоретичного матеріалу в цих посібниках повинні наводитися контрольні запитання з різних розділів та приклади розв'язання типових завдань. Для розвитку навичок систематизації здобутих знань та самостійних пошуків нового матеріалу студентам необхідно пропонувати доповіді з тем, що входять до складу типових індивідуальних завдань.

Для більш глибокого впровадження глобально-орієнтованої технології навчання необхідно широко використовувати комп'ютерні навчальні програми та сучасні телекомунікації. Глобально-орієнтовані технології навчання — це отримання освіти з використанням кращих традицій та інноваційних засобів, заснованих на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях, навчанні, що являє собою цілеспрямований інтерактивний асинхронний процес взаємодії об'єктів і суб'єктів навчання.

Навчально-виховний процес — це складна динамічна система, у якій в органічній єдності відбувається взаємопов'язана діяльність викладачів і студентів. Практика показує, що вона може бути ефективною, якщо всі учасники навчально-виховного процесу знають вимоги до загальноосвітньої і вищої шкіл, виявляють протиріччя, які між ними існують, і проблеми, а також визначають шляхи щодо їх усунення. Цілком зрозуміло, що розвиток закладу проходить лише за умови вирішення протиріч (проблем), що виникають у процесі роботи. Вирішити проблему — значить сумістити протилежні вимоги. У нашому випадку — це значить доповнити освітній рівень випускника вимогами вищої школи, а саме:

- сформувати навички навчання за лекційно-семінарською системою;
- ввести семестрово-заліковий контроль знань учнів;
- сформувати вміння: конспектувати, опрацьовувати наукову літературу, проводити науково-дослідницьку роботу в лабораторіях, а також аналізувати і систематизувати інформацію.

Вирішувати цю проблему можна за умови впровадження інновацій (змінювання) безпосередньо в організацію кожного уроку та поєднання репродуктивних і розвивальних методів навчання.

Пристосувати учня до навчання у ВНЗ — проблема, вирішення якої значною мірою залежить від творчого використання досягнень педагогічної науки і практики, впровадження інновацій в усі складові навчально-виховного процесу.

Керувати інноваціями — значить спрямувати педагогічний колектив на вирішення головних завдань, які стоять перед ними і досягати результатів ефективним шляхом.

Відомо, що принцип активності дитини у процесі навчання був і залишається одним із основних у дидактиці. Активізувати та інтенсифікувати діяльність учнів — головна ідея, що покладена в основу заходів діяльності педагогічного колективу.

Колектив школи разом з кафедрами ВНЗ, що працюють з цим навчальним закладом, визначає зміст навчального та виховного процесів. Для повноцінного розвитку індивідуальних здібностей учня та вчителя запроваджується варіативна частина навчального плану. Основними принципами реалізації варіативної частини навчального плану є:

- забезпечення особистісно зорієнтованою моделлю через профільну диференціацію;
- виконання обов'язкових курсів та факультативів;
- формування цілісної картини світу, правової культури та економічного мислення.

З метою національного відродження і поглиблення знань учнів про українську народну творчість, традиції та побут, культуру та звичаї особливу увагу треба приділяти предметам «Українознавство», «Література рідного краю». Для реалізації варіативної частини навчального плану бажано розробляти авторські програми. Варіативний компонент навчального плану забезпечується інноваційним типом на-

вчання, що реалізується через лекційно-семінарські форми занять, модульне навчання, рейтингову систему оцінки знань та індивідуалізацію навчання. Практичні заняття з усіх профільних дисциплін повинні проходити у спеціально обладнаних лабораторіях вищого навчального закладу, класи при цьому поділяються на підгрупи. Учні мають змогу користуватися додатковими джерелами інформації, які вони отримують в бібліотеці ВНЗ. Факультативи та профільне навчання допомагають учням пізнати себе, продемонструвати свої здібності й реальні можливості в різних видах навчальної діяльності, тобто самозатвердитися.

Обов'язковою складовою навчального процесу є система роботи з обдарованими учнями. Головною метою діяльності в цьому напрямку є створення функціонуючої системи пошуку обдарованих дітей, розвиток творчого потенціалу кожної здібної дитини як безперервного процесу формування інтелектуального та культурного потенціалу регіону.

Основними принципами реалізації роботи з обдарованими учнями є:

- забезпечення державної політики в галузі освіти;
- урахування етнічних запитів, особливостей дитини та її сім'ї;
- можливість вибору профілю навчання;
- науковий характер програм і методик;
- послідовність і безперервність різних етапів освіти.

Головним в організації науково-виховного процесу обдарованих дітей є обов'язкова диференціація та індивідуалізація навчання, а також розвиток науково-дослідницьких навичок. Цей процес закладено в інваріативну частину і в спецкурси. При цьому викладачі спираються на природні творчі здібності цієї групи учнів.

Для забезпечення органічної єдності навчальної та позакласної діяльності, а також створення позитивного мікроклімату, в школі проводяться шкільні олімпіади та конкурси «Що? Де? Коли?» і «Здоровий спосіб життя», а також активно формуються свої традиції та обряди.

Такі різноманітні форми діяльності колективу можливі при тісному співробітництві шкіл та ВНЗ, а саме:

- екскурсії на факультети і кафедри вищого навчального закладу;
- зустрічі з деканами та провідними вченими — завідувачами профільних кафедр, в результаті яких формується уявлення школярів про майбутню професію;
- спільні свята ВНЗ та школи;
- участь викладачів вищого навчального закладу у святкових шкільних заходах.

Для підвищення ефективності навчально-виховного процесу, адаптації дитини до навчання у ВНЗ використовуються такі інноваційні педагогічні технології: технологія індивідуалізації навчання, технологія диференціації, групові технології навчання, комп'ютерні технології, профільні спецкурси та факультативи.

Головна мета формування варіативного компонента навчального плану, що поставлена перед колективом, — розвиток пізнавальних інтересів учнів та профільна спрямованість. Тому учням школи треба запропонувати широкий вибір спецкурсів і факультативів.

Ефективність запропонованих інновацій полягає в реалізації дидактичного принципу оптимізації змісту (елементи знань з'єднані найкоротшим логічним зв'язком). За допомогою певної побудови викладу навчального матеріалу профільного спрямування викладачі допомагають учневі ще в школі орієнтуватися в стрімкому потоці наукової та суспільної інформації. А комбінація профільних курсів забезпечує наступність знань майже на всіх факультетах вищого навчального закладу.

Література

1. *Козяр М.М.* Інноваційні технології підготовки фахівців у навчальних закладах / М.М. Козяр // Академія. Наук. часопис НПУ імені Н.П. Драгоманова. — Сер. 2. — С. 92–96.
2. *Козяр М.М.* Формування компетенцій майбутніх фахівців засобами ПКТ / М.М. Козяр // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць. — Київ ; Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2014. — Вип. 40. — С. 7–11.
3. *Прокопенко І.Ф.* Розвиток інноваційної педагогічної освіти, як пріоритетний напрям модернізації національних систем підготовки освітянських кадрів у ХХІ ст. / І.Ф. Прокопенко // Теорія і практика управління системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. — 2013. — № 1. — С. 48–55.
4. *Харченко С.Я.* Значення категорії «соціальність» у пошуках методологічної основи розвитку сучасної соціально-педагогічної науки / С.Я. Харченко // Соціальна педагогіка. — 2012. — № 3. — С. 4–13.
5. *Штефан Л.А.* Основні тенденції розвитку сучасної соціально-педагогічної науки в Україні / Л.А. Штефан // Актуальні питання навчання та виховання особистості: зб. наук. статей. — Вип. 2. — Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2008. — С. 128–139.
6. *Ярхо Т.О.* Психолого-педагогічні особливості фундаменталізації базової математичної підготовки майбутніх фахівців технічного профілю в умовах інформаційного суспільства / Т.О. Ярхо // Гуманітарний вісник ДВНЗ. Додаток 3 до Вип. 36, том 2 (18). Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». — Київ : Гвозис, 2016. — С. 449–457.

14.07.2017